

"...

I- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ :

Dâva dilekçesinde belirtilen iptal gerekçeleri şöyledir:

"Anayasa Mahkemesi Yüksek Başkanlığına

Davacı: C. Senatosu üye tamsayısının 1/6 sı tutarından fazla sayıda üyesi (37 üye).

Dâva tarihi: 2/8/1976

Tebliğat ve sözlü savunmaya davet için isim ve adres :

1- Fikret GÜNDOĞAN, C. Senatosu İstanbul üyesi

2- Recai KOCAMAN, C. Senatosu Artvin Üyesi.

SÖZLÜ SAVUNMA YAPMAK İSTİYORUZ...

İptali istenen hükümler : 5 Haziran 1976 gün ve 15607 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 6. maddesi ile 1425 sayılı Kanuna eklenen ek-6 maddenin değiştirilmesine ve ayrıca 2 ek ve i geçici madde eklenmesine dair, 2013 sayılı ve 1/6/1976 tarihli Kanunun, 3 üncü çerçeve maddesi ile 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa eklenen Ek madde l'in ilk fıkrasının son cümlesinde yer alan, (öğrenim durumları itibariyle 36 ncı maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ve) deyimi ile, aynı ek-madde'nin (a) işaretli bendi içinde yer alan (ve tavan) deyimi; Anayasa'nın (2), (12) ve (48) inci maddelerine aykırı olduğundan, bu hükümlerin, Anayasa'nın değişik-147, değişik-149 ve 150 nci maddeleri uyarınca iptalini talep ve dâva etmekteyiz.

Dâva konusu : İnsan hakları evrensel beyannamesinin 22 nci maddesinde "Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibariyle Sosyal Güvenliğe hakkı vardır..." deyimi ile genel olarak belirtilmiş olan kişilerin sosyal güvenlik hakkı, aynı beyannamenin 25 inci maddesinin (a) bendinde yer alan "Her şahsın, gerek kendisi gerekse ailesi için, yiyecek, giyim, mesken, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere, sağlığını ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyarlık veya geçim imkânlarından iradesi dışında mahrum bırakacak diğer hallerde sosyal güvenliğe hakkı vardır." hükmü ile açıklığa kavuşturulmuş ve somutlaştırılmıştır.

Önceki Anayasalarımızda ve Özellikle 1924 tarihli Anayasa'mızda, pekçok sosyal ve ekonomik haklar gibi, sosyal güvenlik hakkı'nın da sözü edilmiyordu.

Başlangıç bölümünde, "insan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak Demokratik Hukuk Devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak..." amacıyla hazırlandığı belirtilen Yeni Anayasa'mız, 2. maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında "sosyal devlet" ilkesine yer verdikten sonra, bu soyut deyimle yetinmeyerek, 48 inci maddede

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

öngördüğü, "Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir." kuralı ile, bu hakkı yurttaşlarımızın sosyal ve ekonomik haklarının en önemlilerinden biri olarak belirlemiştir.

Her konuda olduğu gibi, sosyal güvenlik konusunda da, yasal düzenlemeler yapılırken, tahsil, kıdem, hizmet süresi, gibi Öğeler bakımından eş durumda olan yurttaşların eşit ölçüde ve oranda olanağa kavuşturulması gereklidir. Bu kurala uyulmazsa, eşitlik ilkesi zedelenir. Hatta, Devletin iktisadî ve sosyal amaçlara ulaşma ödevlerini, ancak iktisadî gelişme ile malî kaynaklarının yeterliği ölçüsünde yerine getireceği, kuralını öngören, Anayasa'mızın 53 üncü maddesinin uygulanmasında da eşitlik ilkesine uygun davranılmak gerekir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 1 inci maddesinde "bütün insanlar, haklar bakımından eşit doğarlar..."; 2 nci maddesinin (a) bendinde, "Herkes, ırk, renk, cins, dil, din, siyasî veya herhangi bir akide, millî veya içtimaî menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu beyannamede ilân olunan bütün haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir." Ve 7 nci maddesinde, "Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korumasından istifade hakkını haizdir." deyimleriyle ifade ve ilân edilmiş olan eşitlik ilkesi, Anayasa'mızın 12 nci maddesinde aynen tekrarlanmıştır.

Bu ilke uyarınca, ülkemizde, "Herkes... Kanun önünde eşittir." ve "Hiç bir kişiye, zümreye imtiyaz tanınamaz."

Dâvamızın dayanağı olan Anayasa ilke ve hükümlerini böylece özetledikten sonra, 2013 sayılı Yasanın iptalini istediğimiz hükümlerini sunmağa ve açıklamağa çalışalım :

Devlet memurlarının aylıklarının ve istihdam biçimlerinin bir türlü sağlam temellere bağlanamaması, zaman zaman yapılan ve sonucu sadece zamma münce olan değişikliklerle sonucu çözümlenmeye çalışılması, her düzenlemeden sonra, belli bir tarihten önce ve sonra emekli olanlar arasında eşitsizlik yaratmıştır.

1970 Mart'ında yürürlüğe giren 1101 sayılı Kanun, bu eşitsizlikleri gidermek ve yenilerine meydan vermemek için çıkarılmış bir prensip yasası olmasına, rağmen, 2013 sayılı Yasanın, iptalini istediğimiz hükümleriyle, 1101 sayılı Yasanın kuralları bertaraf edilmek istenmekte ve yeni eşitsizlikler yaratılmaktadır.

1101 sayılı Yasanın gerekçesinde şöyle deniliyordu:

"Bu tasarı ile aylık nispetleri arasındaki farkların giderilmesi sağlanırken, bu meyanda barem derecelerinin yükseltilmesinden doğan farkların giderilmesi de uygun bulunmuştur. Ayrıca, tasarıda, ileride aylık tutarlarında yapılacak her yükseltmenin de emekli, dul ve yetim aylıklarına intikali nazara alınmıştır. Bu suretle, emekli, dul ve yetim aylıkları arasında, bundan sonra yeni yeni eşitsizliklerin zuhuru tamamen önlenmiş olacaktır."

Bu gerekçeye dayanılarak çıkarılan 1101 sayılı Kanunun Ek-2 nci maddesinde su hüküm vardı : "Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, barem, teşkilât, kadro ve sair kanunlarda yapılacak değişiklikler sonunda aylık tutarlarında husule gelecek yükselmeler, aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan emekli, adı malûllük ve vazife malûllüğü aylıklarıyla, dul ve yetim aylıkları hakkında da uygulanır. Yükselmeye esas olacak rütbe, kadro unvanı, derece ve sair yönlerden eşitlikleri, Devlet Personel Dairesi, Maliye Bakanlığı, T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve ilgili kurumların birlikte hazırlıyacıkları teklif üzerine Bakanlar Kurulunca tespit olunur."

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

Görülüyor ki, Yasa memur aylıklarında artış yaratacak tüm değişiklikleri, emekli aylıklarına anında yansıtacak açık bir kural getirmiş ve bunun uygulanmasını Bakanlar Kuruluna bırakmıştır. Fakat, Hükümet, 12 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameyi değiştirerek onaylayan 1897 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, 1101 sayılı Kanunun bu ilke maddesini asker emeklileri hakkında derhal uygulamış, sivil emeklilere ise uygulamayarak, aslında çok başka nedenle 2013 sayılı Kanuna lüzum görmüştür.

2013 sayılı Yasanın, konumuzla ilgili gerekçesi şudur : - Tasarının gerekçesinden aynen - "1101 sayılı Kanunun Ek-2 nci maddesi metni 926 sayılı, Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi görevlerden emekliliğe ayrılanlar arasındaki farklılığın giderilmesine, rütbe eşitliklerinden bahsedilmiş olması nedeniyle, imkân sağlanmışsa da, sivil personel emeklileri için kifayetsiz kalmıştır. Sebebi de, EK-MADDE 2'de kadro unvanı ve dereceden bahsedilmiş olmasıdır. 1101 sayılı Kanunda ileride yapılacak intibakların eski emekli aylıklarına in'ikâs ettirileceğine dair bir hükmün yer almaması, şimdi böyle bir değişikliği zaruri kılmıştır."

Esasen, 2013 sayılı Kanun, eşitsizliği ortadan kaldırmamaktadır ki, ileride yeni eşitsizliklere meydan verilmeyeceği güvencesi kabule şayan olsun. Bu yasa, aslında eşitsizliği ortadan kaldırmaktan ziyade, onu tahkim etmekte, konsolide etmekte, dondurmaktadır. Bununla eşitsizlik ortadan kalkamayacak, bilâkis, kanayan yara halinde devam edecektir.

2013 sayılı Yasa, gerekçesine de uygun değildir. Bilindiği gibi, 1897 sayılı Kanun, 1/3/1970'den sonra emekli olacaklar için tahsil durumu itibariyle 657 sayılı Kanunun koyduğu Tavan'ı kaldırmıştır. Bu yasa ise (yani 2013 sayılı Yasa ise), 1/3/1970 den Önce emekli olmuş memurlar için bu barajı muhafaza etmektedir. Oysa ki, 2013 sayılı Yasanın gerekçesinin bir yerinde aynen şöyle denilmektedir : "1897 sayılı Kanunla 1/3/1975 tarihinden geçerli olarak son şeklini almış olan intibak hükümlerinden doğan farklılığın ve eski emeklilerin mağduriyetlerinin giderilmesi ve yeni personel rejimine intikal ve intibaklarının yapılmak suretiyle aylıklarının günün şartlarına uygun seviyeye yükseltilmesini teminen bir kanun çıkarılması zorunlu görülmüştür."

Aslında, mesele başkadır ve bu gerekçe, büyük bir haksızlığı kamufle etmek için aşırı bir zorlama ile kaleme alınmıştır.

Devlet memurları aylıklarını düzenleyen 1327 sayılı Kanun, EK GEÇİCİ- 2'nci maddesi ile büyük bir haksızlık yapmıştı. 1327 sayılı Yasa, intibaklarda, Devlet Memurlarının aylıklarının tevhid ve teadülü hakkındaki 3656 sayılı Kanunda yazılı kıdem ve ehliyet esaslarını kabul etmeyerek, "halen buldukları kadrolarada 1, 2 veya 3 üst derece aylık veya ücret alanlar esas kadrolarına tekabül eden derecelere intibak ettirilirlen" prensibiyle, kamu yetkilerini, meselâ, 1 inci derecede iken 4 üncü dereceye oturttu, buna bir de öğrenim barajı ekledi. Dolayısıyla, emekli intibakı da buna göre yapıldı. Çalışan memurlar için bu haksızlık 1897 sayılı Kanunla düzeltildi. Ve çalışanların, tahsil dolayısıyla vücuda getirilen tavanı delmelerine izin verildi. 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, bu gibilerin bir yıl içinde emekli olmaları şartıyla tavanı delmelerine izin verileceği, aksi halde müktesep haklarını kaybedecekleri hükmünü getirdi. 12 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname, bu süreyi bir yıl daha uzattı. Sonuçta, meclisler bu hükmü kaldırdı.

2013 sayılı Yasa, şimdi, aynı hükmü 1970 öncesi emeklilerine teşmil etmemek için, yani tahsil barajını 1970 öncesi emeklilerden kaldırmamak için yürürlüğe konmuştur, İşte 2013 sayılı Yasanın iptalini istediğimiz hükümlerinin gerçek sebebi budur.... Aksi halde, 1101 sayılı Yasanın, yukarıda sunduğumuz EK-2 nci maddesi yeterli idi. Bununla nasıl çalışan veya 1970

Esas Sayısı:1976/45
Karar Sayısı:1977/1

sonrasında emekli olan memurların tahsil dolayısıyla 1327 sayılı Kanunun getirdiği barajı delmelerine müsaade edilmişse, aynı hüküm 1970 öncesi emeklilere de uygulanırdı. Bunu uygulamamak için getirilmiş bir kanundur, 2013 sayılı Kanun...

Nitekim, 1897 sayılı Kanunla getirilen intibak hükümlerine göre, gerek görevde bulunanların, gerekse 1/3/1970 den sonra emekliye ayrılanların intibakları tavan derecelerine bağlı kalınmadan gerçekleştirilmiş ve örneğin, bir ortaokul mezunu ya da lise mezunu hizmet süresine göre birinci derecenin 4 üncü kademesine yükseltilerek intibakı yapılmış ve dilediği takdirde bu derece ve kademe üzerinden emekliye ayrılması sağlanmıştır. Amma Örneğin, 28 Şubat 1970 de bu durumda emekliye ayrılan aynı tahsili görmüş, aynı hizmet süresi bulunan emsalinin bu olanağı, 2013 sayılı Kanunla elinden alınmıştır.

Eşitlik ilkesinin bu ölçüde zedelenmesi karşısında, mağduriyetlerin önlenmesi ve Anayasamızın en önde gelen ilkelerinden olan Eşitlik ilkesinin gerçekleşmesi amacıyla, işbu dâvayı açmış ve madde metninden, yukarıda sunduğumuz deyimlerin çıkartılmasını talep ve dâva etmiş bulunmaktayız.

Madde metninden, dâva konusu deyimlerin çıkartılması halinde, maddenin bütünlüğü bozulmamakta, yeni bir yasal düzenlemeyi gerektirmemekte ve fakat 1970 öncesi emeklileri diye adlandırılan 1/3/1970 den Önce emekli olmuş kişilerin maruz bırakıldıkları haksız, adaletsiz ve eşitlik ilkesine aykırı durum ortadan kaldırılmış olmaktadır.

İptal sebepleri : Yukarıda, Dâva Konusu paragrafı altında sunduğumuz gerekçe karşısında :

1- 2013 sayılı Kanunun Ek Madde-1. maddesinin ilk fıkrasında yer alan, (öğrenim durumları itibariyle 36 ncı maddede belirtilen yükselebilecekleri derece ve kademeleri geçmemek üzere bulunacak derece ve kademelerin emekli aylığı, bağlanmasına esas aylıkları üzerinden ve) deyimini ile, aynı maddenin (a) bendi hükmü içinde yer alan (ve tavan) deyimini, söz konusu yasa metni içinde kaldıkça, 1/3/1970 öncesi emeklileri ile bu tarihten sonra emekli olanlar (veya olacaklar) arasındaki farklı ve eşitlik ilkesine aykırı durum ortadan kalkmayacağından ve belirttiğimiz deyimler madde metninden çıkartıldığı takdirde bu Anayasal sakınca ortadan kalkarak, 1970 öncesi ve sonraki emekliler birbirine eşit ve denk duruma geleceklerinden, Anayasa'mızın 12 nci maddesinde yazılı eşitlik ilkesine aykırı olan bu durumun ortadan kaldırılması ve eşitlik ilkesinin gerçekleştirilmesi için, sunduğumuz deyimlerin madde metninden çıkartılması ve maddenin bu ölçü içerisinde iptali gerekir kanısındayız.

2- İstemimiz, yukarıda ayrıntıları ile açıklamağa çalıştığımız, Anayasa'mızın başlangıç bölümünde, (2) nci maddesinde ve nihayet (48) nci maddesinde yazılı sosyal haklar ilkesine de uygun bulunmaktadır, istemimizin kabulü halinde, emekli olma tarihi nazara alınmaksızın, bütün emekliler aynı ölçüde ve kapsamda emeklilik olanaklarına ve binnetice sosyal güvenceye sahip duruma geleceklerdir.

3- İstemimizin kabulü halinde, madde metninin bütünlüğüne hanel gelmemekte ve yeni bir yasal düzenleme zorunluğu söz konusu olmamaktadır. Bu nedenle, istemimiz, Anayasa' nın 147, 149 ve 150 nci maddeleri ile 44 sayılı Yasa hükümlerine uygundur.

4- İstemimiz, bir Yasa maddesinin içinden iki ayrı deyimini veya cümlecüğün çıkartılması isteminden ibarettir. Yasanın ya da maddenin bütününe değil de, içinden bir ya da birkaç

Esas Sayısı:1976/45

Karar Sayısı:1977/1

deyimin çıkartılması biçiminde iptal istemleri, daha önce ileri sürölmüş ve yüce Anayasa Mahkemesi bu nitelikte kararlar vermiştir. Bu nedenle, deyim veya cümlecik çıkartılması biçiminde iptal istemi, yasalara ve emsal uygulamalara aykırı değildir.

SONUÇ : Yukarıda sunduğumuz gerekçeler ve dâvanın konusunun açıklanması amacıyla belirttiğimiz hukukî nedenler karşısında, 5 Haziran 1976 günlü ve 15607 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 6. maddesi ile bu kanuna 1425 sayılı Kanunla eklenen Ek-6. maddenin değiştirilmesine ve ayrıca 2 ek ve 1 geçici madde eklenmesine dair Kanunun Ek madde - 1 nci maddesi metninde yer almakta olan dâva konusu deyim ve ibarelerin iptaline karar verilmesini arz ve talep ederiz.""